

Amphitheatrum Flavium (Colosseum) & Chrám Venuše a Romy

Referát – LJMgrB40 Exkurze do Říma

Zpracoval: JUDr. Bc. Radek Černoch

Amphitheatrum Flavium¹

Flaviovský amfiteátr (*Colosseum, Anfiteatro Flavio, Colosseo*) je již od starověku symbolem Říma. Vystaven na místě vodojemu Neronova paláce (*Domus aurea*), pozdější název Colosseum dle nedaleko stojící sochy Neronovy (*Colossus Neronis*).²

Elipsovitý tvar (obvod 524 m, osy 188 a 156 m, výška 48, 5 m). V přízemí 80 oblouků o výšce 7, 05 m, pilíře s dórskými hlavicemi, tyto oblouky číslovány (kromě těch na osách budovy, dodnes dochovány č. 33 –54). V prvním patře pilíře o výšce 6, 45 m, **pilíře s hlavicemi** ionskými. V druhém patře oblouky o výšce 6, 4 m, **sloupy** korintské. Ve zmíněných obloucích nejspíše stávaly sochy. Ve třetím patře zeď bez oblouků, ale s okny, korintské hlavice, stožáry k upevnění lan pro roztahování plachty k ochraně diváků před sluncem. Uvnitř stupňovitě sedadla, mezi nimi paprskovitá schodiště.³ Vnitřní zdivo z tufu a speronu, vnější z travertinu, horní část ze dřeva, poškozena opakovanými požáry, následné opravy mnohdy nedbalé, obsahující i materiál z jiných staveb. Zápasy probíhaly v aréně, nad ní čtyři pásy hlediště – podium s čestnými sedadly s vyrytými jmény osazenstva, dále dvě oddělení kamenných sedadel (*gradus marmorei*), následně dřevěné lavice. Udávána kapacita 87 000 míst, ovšem pravděpodobnější je přibližně 50 000. Vlastní aréna je **elipsou** s osami 86 a 54 m, při které zařízení⁴ ke zvedání klecí se zvěří apod. z podzemních prostor. Kromě toho 3 podzemní chodby ke kasárnám gladiátorů směřující k Esquilinu, Caeliu

---

¹ BRTNICKÝ, Ladislav. *Topografie starověkého Říma*. Praha : Česká akademie věd a umění, 1925. s. 260 ff.

² *Colosseo* [online]. [cit. 2015-06-28]. Dostupné z: <<http://archeoroma.beniculturali.it/siti-archeologici/colosseo>>

³ GROH, Vladimír – HEJZLAR, Gabriel. *Život v antickém Římě*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1972. s. 205.

⁴ Blíže viz: *Colosseo: così funzionava la macchina dello spettacolo*. [online]. [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <[http://archeoroma.beniculturali.it/sites/default/files/2015_06_05%20comunicato%20stampa%20-%20COLOSSEO,%20COSI%27%20FUNZIONAVA%20LA%20MACCHINA%20DELLO%20SPETTACOLO%20\(senza%20immagini\).pdf](http://archeoroma.beniculturali.it/sites/default/files/2015_06_05%20comunicato%20stampa%20-%20COLOSSEO,%20COSI%27%20FUNZIONAVA%20LA%20MACCHINA%20DELLO%20SPETTACOLO%20(senza%20immagini).pdf)>

a Lateránu. 4 slavnostní vchody (jeden z nich vyhrazen pro císaře) do amfiteátru se nacházely v osách **elipsy**, ostatních 76 vchodů číslováno.⁵

Stavba započata roku 72 n. l. za Vespasiana (financováno z kořisti z dobytí Jeruzaléma roku 70 n. l.), inaugurace za Tita roku 80, dokončení za Domitiana roku 82.⁶ Konány štvance zvěře, gladiátorské zápasy i naumachie. Phillipus Arabs zde roku 240 slavil tisícileté trvání Říma. Poslední představení konáno roku 523.⁷ Využíváno i jako opevnění Frangipanů a Annibaldiů. Ve 14. století značná část vnější stěny zničena zemětřesením, následně slouží jako stavební materiál pro paláce Cancellaria, Farnese a Venezia. V 15. a 16. století zde konány pašijové hry. Roku 1703 se zřítíl zemětřesením jeden oblouk. Počátkem 18. století se zde vyrábí ledek, v polovině 18. století zřízena křížová cesta (*via crucis*) jako vzpomínka na tamní utrpení křesťanů, následně pustne, zarůstá vegetací a slouží jako úkryt tuláků a zlodějů. Roku 1851 velké opravy, které však přidaly i moderní prvky. Roku 1870 (po připojení Říma k Itálii) zde konány volby poslanců, odstraněna křížová cesta a vegetace, výkopy za účelem zpřístupnění podzemních zařízení. Dodnes se zde konají výstavy a představení.⁸

Chrám Venuše a Romy⁹

Chrám Venuše a Romy (*templum Veneris et Romae, Tempio di Venere e Roma*) je rozlohou 145 x 100 metrů největším chrámem Říma.¹⁰ Jde o dvojité chrám (se dvěma svatyněmi, zasvěcený personifikované Romě, uctívané již za Augusta v asijských městech; a Venuši, považované za pramáti Aenea. Postaven na svahu Velie, s pěkným výhledem na Colosseum.

Dlážděn mramorem, po delších stranách je lemován žulovými sloupy, v průčelí deset korintských sloupů, po stranách asi dvacet (znázorňováno na mincích). Uvnitř celly¹¹ zakončené apsidami, sloupy, výklenky pro sochy. Dochována velká část jižní stěny, mezi jejímiž apsidami schody nastřechu chrámu. Štít chrámu zobrazen v pozadí reliéfu znázorňujícího Římany v tóze, jehož jedna část byla uložena v muzeu *delle terme* a druhá

---

⁵ *Brochure colosseo_IT_sfondo_bianco.pdf* [online]. [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <http://archeoroma.beniculturali.it/sites/default/files/brochure%20colosseo_IT_sfondo%20bianco.pdf>

⁶ *Ibidem.*

⁷ *Ibidem.*

⁸ *Colosseo* [online]. *Op. cit.*

⁹ BRTNICKÝ, Ladislav. *Op. cit.* s. 258 ff.

¹⁰ *Tempio di Venere e Roma* [online]. [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <<http://archeoroma.beniculturali.it/foro-romano-palatino/tempio-venere-roma>>

¹¹ Cellou se rozumí jádro chrámu, považované za příbytek božstva, jehož socha či obraz v ní umístěny. GROH, Vladimír – HEJZLAR, Gabriel. *Op. cit.* s. 127.

v Lateránském, na něm je zachycena Vlčice kojící Romula a Rema, pastýři, Rhea Silvia, Mars.

Navržen Hadrianem, dostaven 141 n. l. za Antonina Pia, na místě kde se předtím rozprostírala část Neronova paláce (*Domus aurea*). Za M. Aurelia v něm umístěny stříbrné sochy císaře a císařovny Faustiny. Počátkem 4. století poškozen požárem a roku 307 opraven Maxentiem. Ve středověku součástí opevnění a poškozen umístěním vápenné pece. Na Západě připojen kostel Santa Maria Nova (později Santa Francesca Romana) s klášterem, v němž umístěno muzeum nálezů z fora. Vedle terasy chrámu směrem ke Colosseu je zbytek antické fontány (*meta sudans*) a oblouk Constantinův (*arcus Constantini*). Chrám opuštěn v 7. století, kdy byzantský císař Hérakleios umožnil papeži Honoriovi použít střešní tašky na stavbu basiliky *San Pietro*. První archeologické práce na chrámu prováděny za francouzské správy v letech 1810 až 1817. V prosinci roku 2010 byla po dlouhých restauračních pracích zpřístupněna terasa chrámu, kterou možno navštívit v rámci turistické trasy Forum Romanum–Palatin.¹²

Literatura:

Brochure colosseo_IT_sfondo_bianco.pdf [online]. [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <http://archeoroma.beniculturali.it/sites/default/files/brochure%20colosseo_IT_sfondo%20bianco.pdf>

BRTNICKÝ, Ladislav. *Topografie starověkého Říma*. Praha : Česká akademie věd a umění, 1925. viii+484 s.

Colosseo [online]. [cit. 2015-06-28]. Dostupné z: <<http://archeoroma.beniculturali.it/siti-archeologici/colosseo>>

Colosseo: così funzionava la macchina dello spettacolo. [online]. [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <[http://archeoroma.beniculturali.it/sites/default/files/2015.06.05%20comunicato%20stampa%20-%20COLOSSEO,%20COSI%27%20FUNZIONAVA%20LA%20MACCHINA%20DELLO%20SPETTACOLO%20\(senza%20immagini\).pdf](http://archeoroma.beniculturali.it/sites/default/files/2015.06.05%20comunicato%20stampa%20-%20COLOSSEO,%20COSI%27%20FUNZIONAVA%20LA%20MACCHINA%20DELLO%20SPETTACOLO%20(senza%20immagini).pdf)>

---

¹² *Tempio di Venere e Roma. Op. cit.*

GROH, Vladimír – HEJZLAR, Gabriel. *Život v antickém Římě*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1972. 256 s.

Tempio di Venere e Roma [online]. [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <http://archeoroma.beniculturali.it/foro-romano-palatino/tempio-venere-roma>